

christelijke Kerk van alle eeuwen had voor hen weinig beteekenis. Tendenzen bestonden verder om ook de ordeningen op burgerlijk gebied zooveel mogelijk te beperken. Kerkregering en het gebruik van de belijdenis als wapen tegen dwalingen waren in hun oogen voor een belangrijk deel wereldsche en zondige uiterlijkheden, die een waar Christen verachten moest. Velen leidden hieruit ook den eisch af om pas als volwassenen te kiezen voor de Kerk, en verwierpen dus den kinderdoop. Een bont mengsel van allerlei secten ontstond, die dikwijls wel in enkele opzichten aan de calvinistische theologie vasthielden, maar voor wie de afkeer van alle uiterlijke ordening een kerkverwoestende vluchthouding werd. De spiritualistische droombeelden, die hiermee samengingen, zijn op het continent meestal met kracht den kop ingedrukt. De oude R. katholieke Kerk deed dat, en ook Luther en Calvin hebben door hun scherpere strijd tegen Thomas Münzer en de Wederdoopers korte metten gemaakt met de geestdrijverij.

In Engeland is dit echter niet in die mate geschied, mogelijk omdat de zedeloze hofpartij van den Engelschen koning Jacobus I, die hoofd van de staatskerk was, de bekwaamheid miste om onderscheid te maken tusschen de Presbyterianen, die uit de staatskerk waren gestooten, en de talloze secten, die onder het volk ontstonden. Het was in dien tijd, dat het verzamelscheldwoord „Puritein“ werd uitgedacht, waarmee de hofpartij kortweg iedereen aanduidde, die de liederlijke taal en het zedeloze leven van de edellieden afkeurde, en die godsdienstige gevoelens bezat. Allen, die aanmerking maakten op de besluiten van de staatskerk, noemde men Puriteinen⁴⁾, vijanden van den koning, oproerlingen en huichelaars. Daardoor dreef men de werkelijke Presbyterianen op één hoop met de Independenten en spiritualisten van allerlei slag, tot ten slotte Cromwell de Presbyterianen uit het parlement dreef, koning Karel I liet onthoofden en de machtige kampioen der Independenten werd.

De leden van deze secten zijn in grooten getale naar Amerika uitgeweken en als men hen met dr. A. Kuypers in zekeren zin Puriteinen en Calvinisten wil noe-

⁴⁾ J. Courtenay Locke, Cromwell en de Puriteinen, in Nw. Geill. Wldgesch. VI, Amsterdam, 1930, 3758.

„Aan allen de belofte“ —

Is dat „gemeene gratie“? (Inzake Amerika)

We hebben beloofd, nog iets te zeggen over betekenissen en draagwijdte van de uitspraak: „de belofte is voor allen“ (die wetten door een kerk van Christus zijn gedoopt). We gaven reeds aan, waarom we het broodnoodig achten, dat men — alvorens men ongelukken over de kerk laat komen door volmaakte overbodige ruzies — precies verklaart, wat verstaan wordt onder de woorden: „zijn voor“ (de belofte „is voor“ allen, of: „alleen voor de uitverkorenen“ „is ze“).

Beteekent dat: de belofte schept een rechtsverband, en erkent het reeds bestaande, en legt de gedoopten ook individueel in rechts-klemmen, dan zeggen we: ze is voor allen.

Maar wil iemand onder de uitdrukking „zijn voor“ verstaan hebben: het tot op de laatste penning toe voor eeuwig in handen komen van den belofden inhoud, dan verzekeren we: alleen voor de uitverkorenen.

Het dunkt ons nog al duidelijk, dat men met een formule hier niet veel uitricht, tenzij klaar onderscheiden wordt.

Nu wilde ik deze week eerst een anderen kant met dit artikel uit, dan het geval zal zijn in dit nummer. Ik kreeg namelijk in handen een nieuwe aflevering van The Standard Bearer, waarin collega Hoeksema zich over de voorgestelde formule nader verklaart.

Hij zegt daar iets over „de gemeene gratie“.

Onze lezers weten, en waardeeren, dat hij, die inzake het theoreem der beweerde „gemeene gratie“ moedig en noodig werk verricht heeft, nauwlettend toezien zal, dat in de kerken, die hij dient, niet weer binnensluip wat hij als gevaarlijke leer veroordeeld en afgewezen heeft. En omdat het goed is, dat we niet langs elkaar heenredeneeren, en nog meer, dat de misverstanden, waarmee de duivel op het oogmerk alle opbloeiende kerkwerk verstikken wil, zooveel mogelijk worden opgeruimd, op zakelijke manier, daarom gaan we expres, en dan meteen maar van wal stekende, op dit nieuwe bezwaar in. Laat ons ook de amerikaansche broeders probeeren te begrijpen.

••

Ik lees dan in gezegde aflevering van The St. B., (1 Oct., xxvii, number 1, p. 6 en 7), dat de voorgestelde amerikaansche verklaring aan den éenen kant even nauwkeurig wil zijn ten aanzien van de theorie der gemeene gratie als ter anderzijde ten aanzien van de belofte van het verbond.

Natuurlijk zijn we daar blij mee. Ook wij hebben, en we gelooven, dat de strijd vruchten heeft afgeworpen, het gemeene-gratie-theoreem zien mank loopen aan beide beenen, en dus bestreden, en we hebben, noodgedwongen, toen een synode met een chineesch

men⁵⁾, willen wij over woorden niet vallen, maar dient men wel te bedenken, dat het niet de presbyteriaansche Puriteinen, maar de independentistische Puriteinen zijn, die Amerika geestelijk hebben gevormd. Door hen werd Amerika tot een bolwerk van godsdienstig individualisme en kerkelijke neutraliteit als geen ander land ter wereld. Nog heden ten dage is het christelijk leven in Amerika met zijn meer dan 200 kerkelijke secten te kenmerken door de spiritualistische sfeer van „revivals“ en gefaxteerde kerkdiensten, heilsvindingen der Methodisten, volwassendoopt bij de Baptisten, enz. Ook het eenigszins utopistische pacifisme van de Quakers valt hieronder (to quake = sidderen, zoo genoemd naar de religieuze sidderingen, die de aanhangers in den eersten tijd bij hun bekeering te zien gaven).

Op de Amerikaansche bevolking van 148 miljoen inwoners vindt men ongeveer (1945):

- 27 miljoen Baptisten
- 20 miljoen Methodisten
- 5 miljoen Discipelen van Christus
- 1 miljoen Congregationalisten
- 11 miljoen leden van kleinere genootschappen, w.o. 113.000 Quakers, maar ook b.v. ruim 1 miljoen Mormonen
- 5 miljoen Joden
- 6 miljoen Lutheranen
- 3 miljoen Presbyterianen en Gereformeerden
- 2 miljoen Episcopalenen
- 26 miljoen Roomsche Katholieken.

Het is moeilijk om het aantal van de Baptisten en van andere richtingen met volwassendoopt op te geven, daar de kinderen bij de officiële opgaven niet vermeld worden; in totaal telt Amerika b.v. ruim 9 miljoen gedoopte Baptisten. Uit de getallen blijkt evenwel duidelijk, dat c.a. 37 miljoen leden van de niet-independentistische Reformatiekerken en van de R. katholieke Kerk ver in de minderheid zijn bij diegenen, die rechtstreeks of via hun ouders betrokken zijn bij de Kerken en genootschappen van het independentistische type.

Dordrecht.

Dr A. J. VERBRUGH.

⁵⁾ A. Kuypers, Stone lezingen, Amsterdam, 1898, 7.

KERKELIJK LEVEN

wapens in stelling tegen elk dreigend gevaar. Ook dat, hetwelk van de zijde van personen komen kan.

Maar ook dan nog wil ik wagen: wat bedoelen die menschen, die dan (in mij niet bekende) eistaten hebben uitgesproken: God is in de belofte genadig (gracious) aan alle gedoopte kinderen, en die dit dan zoo hebben gedaan, dat men daarin een ketterij ruikt, of althans mogelijk er een aan ziet komen; een ketterij, een beginselverklaring als afweermantregel noodig maakt?

Onwillekeurig gaan we op zoek. Naar de bedoeling. We vinden ook wel enkele aanduidingen in het artikel van coll. Hoeksema. Hij vreest, dat op een of andere wijze de door hem vroeger bestreden opvattingen van Heyns weer zullen insluipen. Die leerde een zekere gemeene gratie binnen den bondskring. En als men nu zegt: de belofte is voor allen, loopen we dan geen gevaar, weer in Heynsiaansche wateren te verzeilen?

Daarop zou ik willen antwoorden: het komt ook in de bestrijding van Heyns er maar op aan, dat ge zegt: dát en dát is het, waarin hij scheef gaat. Langen tijd heb ik zelf me afgevraagd, welke Heynsiaansche meeningen nu precies de Prot. Ref. broeders als bestrijders tegen zich vonden. Zoo min als Kuypers hier in Nederland een boeman of legende worden moet, zoo min in Amerika Heyns. Men moet steeds weten aan te geven: dáár is het puntje, waar ik den vinger bij leg. En dáár teeken ik aan: mis, het zij verre.

Nu heb ik tijdens mijn jongste verblijf in Amerika een in Nederland me nooit onder de oogen gekomen werk (2 stuks, als ik me wel herinner) van Heyns gezien, waar me bepaalde uitspraken werden aangewezen. Toen zei een frissche dominee tegen mij: kijk daar heb je het. Hij lei inderdaad den vinger bij een paar uitspraken. Daar deed hij goed aan; hét was afweer tegen spoken-zien. En toen heb ik die uitspraken bekeken, en in den trein, ik weet nog waar, een lang stuk ertegen geschreven, en gezegd: dat gelooven wij ook niet. Het staat te lezen in De Reformatie van 25 Oct. 1947.

Nu is mij gevraagd, in deze artikelen te willen rekenen met nieuwe abonné's van ons blad. Dat hield o.m. het verzoek in, ook hún de kans te geven, de zaak te volgen van a tot z.

Best. Ik neem aan, dat de lezers, die in 1947 al wekelijks ons blad lezen, me dezen dienst aan de nieuweren ditmaal niet kwalijk zullen nemen, en zal dus enkele dingen uit dat oude artikel hier overnemen.

Het loopt dan eerst over de kwestie van de z.g. „subjectieve verbondsgenade“. Daarover schreef ik het volgende:

Parallel daarmee loopt bij Heyns nu een lange reeks van uitspraken over „subjectieve verbondsgenade“. De „MEDEDEELING van zekere mate van subjectieve genade“ behoort zijns inziens óók tot de weldaden des verbonds. (G. G. 134). Zij verschilt van de genade der wedergeboorte. Onder verwijzing naar Joh. 15:2, Rom. 11:17, Jes. 5:4 wordt deze subjectieve verbondsgenade, die óók aan de verworpenen in het verbond toekomt, genoemd „zulk eene, die den bondelingen alle verontschuldigheden ontfant voor het niet voortbrengen van de gewenschte vruchten des verbonds“ (G. G. 134).

Nu kunnen wij hier ons hoofd schudden onder opmerking, dat het schema objectief-subjectief den schrijver parten speelt. Dat is ook zoo. Ook elders blijkt hij hiervan slachtoffer.

Maar met zulke klacht (die zeer velen ook van zijn tegenstanders treffen zou) ware toch niet het bodemgeschil bereikt. Hier in DIT gedeelte uit de Geloofsleer gaat Heyns niet verder dan te zeggen, dat die z.g. subjectieve verbondsgenade den ongehoorzamen bondelingen alle onschuld beneemt voor het NIET voortbrengen van de GEWENSCHTE vruchten des verbonds.

Dat is nog al negatief en voorzichtig.

Maar elders schrijft hij positief en onvoorzichtig. En: bepaald onjuist.

Voor al in zijn in Nederland niet bekende Catechetelek. Amerikanen kennen den heelen Heyns, wij in Nederland slechts den halven. Vandaar misschien de misverstanden. Hoe fataal deze kunnen zijn, blijkt me, als Heyns op andere plaatsen weer die teksten van zooeven, Jes. 5:4, Joh. 15:2, Rom. 11:17 noemt (b.v. H. C. 143/4). Daar gaat Heyns volstrekt verkeerde paden op. De kwestie van het afnemen van alle verontschuldiging aan den mensch houdt hem daar weer bezig, maar hij valt nu in het net van scholasticisme en schematisme. Als Jesaja 5:4 vraagt: wat is er meer te doen aan Mijn wijngaard, dat Ik aan hem niet gedaan heb?, dan schrijft Heyns: „Zou Hij, die de Waarachtige is, zoo vragen, zoo kunnen vragen, indien wat Hij aan hen gedaan had, alleen had bestaan in uiterlijke bearbeiding door de genademiddelen, en niet ook in het geven van innerlijke vatbaarheid daarvoor?“ (H. C. 144).

Innerlijke vatbaarheid!

Is het wonder, dat hier de klacht van Remonstrantisme rijst? De klacht, dat hier de algehele verdorvenheid en de radicale boosheid en onmacht-in-onwil wordt te kort gedaan? En ook die van de onverliesbare geestesgenadegaven? Men kan hier niet alles op misverstand afschuiven, want enkele regels later heet het: „Als men aan zulke uitspraken recht wil laten wedervaren, ze wil laten zeggen wat ze zeggen, dan moet men wel tot het besluit komen, of men wil of niet, dat de Schrift ons leert de schenking van een subjectieve genade aan elk bondeling, d.i. aan elk kind der geloovigen, GENOEGZAAM OM GOEDE VRUCH-